

عوامل موثر بر نحوه گذراندن اوقات فراغت و ارائه راهکارهایی جهت بهبود کیفیت آن در محلات شهری

آرزو غلامحسینی^۱، آژنگ بقایی^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، gholamhoseini.arezoo@gmail.com

(گروه معماری، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران)

۲- استادیار گروه معماری، azhang.bahaei@gmail.com

(گروه معماری، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران)

چکیده

یکی از مهمترین مباحث شهری کیفیت فضاهای گذران اوقات فراغت است که به موازات دیگر موضوعات شهری همانند کار، سکونت و حمل و نقل، چگونگی برنامه‌ریزی شهر و کیفیت زندگی شهری را پی‌ریزی می‌کند. بررسی فضاهای شهری از جنبه‌های گوناگون امروزه مورد توجه محققین و اندیشمندان در حوزه‌های مختلف علمی قرار گرفته است. کارشناسان علوم اجتماعی، اوقات فراغت را نیز معیار مناسبی برای تشخیص سلامت و استحکام ساختار تربیتی جامعه می‌دانند. هدف از نگارش این مقاله بررسی وضعیت و عوامل موثر بر اوقات فراغت و همچنین ارتقاء سطح کیفیت اجتماعی- کالبدی اوقات فراغت در محلات مسکونی می‌باشد. روش به کار گرفته در این تحقیق کتابخانه‌ای و از نوع توصیفی است. نتایج به دست آمده در تحقیق بیانگر نقش اوقات فراغت در بالا بردن احساس رضایت و آرامش روحی- روانی افراد در محلات شهری با ایجاد محیط‌های اجتماعی و محیط‌های کالبدی مناسب و ارائه پیشنهادات موثر در جهت بهبود وضعیت اجتماعی- کالبدی اوقات فراغت در شهرها و محلات مختلف می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: شهر، اوقات فراغت، محلات شهری، محیط اجتماعی، محیط کالبدی

۱- مقدمه

استوارترین و پرشورترین فضای زیستی شهروندان محله‌ها می‌باشند. محله‌های شهری یکی از کانون‌های خرد و ملموس شکل‌گیری هویت‌های فرهنگی و تعلق اجتماعی هستند. [۱] توجه به نقش فضاهای شهری اجتماع‌پذیر و انسان‌مدار در ساختارهای شهری، قدمتی دیرینه در تاریخ شهرسازی داشته و چنین فضاهایی در ادوار مختلف به اشکال گوناگون در شهرها حضور یافته و سبب شکل‌گیری بافت‌های شهری سرزنده در پیرامون یا بر حول محور خود شده است. اصولاً برنامه‌ریزی شهری با هدف مهم ساماندهی امور شهری و یافتن راه‌حل‌های مناسب برای مسائل فرهنگی شهر و حتی برنامه‌ریزی فیزیکی- کالبدی آن، بدون توجه به ساختارهای اقتصادی- اجتماعی و فرهنگی شهر و شهروندان نمی‌تواند مؤثر و بنیادی باشد. هرگاه در برنامه‌ریزی‌ها، زمینه‌ها و شرایط توسعه اجتماعی و فرهنگی مورد توجه قرارگیرند، روند توسعه سریع‌تر و پایدارتر خواهد بود. [۲] امروزه در بسیاری از شهرهای کشورمان، عرصه‌های عمومی غالباً به نیاز انسان به عنوان یک موجود اجتماعی به درستی پاسخ‌گو نبوده و مردم تنها به فضاهای شهری به عنوان مسیری برای گذر می‌نگرند؛ [۳] همچنین نظریه بوردیو بر تأثیر سبک زندگی در قشربندی اجتماعی افراد و نیز توجه به ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای کنشگران اجتماعی است. بوردیو با تأکید بر